

رهنمود ها و ملاحظات پیرامون شناسایی و انتخاب موضوع تحقیق

(برای پژوهشهای پیمایشی حوزه های علوم انسانی و اجتماعی)

مرحله اول: ملاحظات و نکات اولیه

- ✓ مطالعه اجمالی در برخی زمینه های مورد علاقه و مهم
- ✓ جستجو در برخی پایگاهها و نیز اینترنت تحت عبارت "موضوعات پژوهشی" (research topics) و یا اولویت های پژوهشی " (research priorities) و یا "مباحث پژوهشی" (further issues for research) و یا "پیشنهادهایی برای پژوهشهای بیشتر"
- (research) در حوزه های دلخواه برای آگاهی از موضوع های بالقوه مناسب
- ✓ مطالعه و واریسی "پیشنهادهایی برای پژوهشهای بیشتر" در فصل آخر پایان نامه ها، گزارشهای پژوهشی، و مقاله ها برای آگاهی از موضوع های بالقوه مناسب
- ✓ صرف وقت بیشتر و مطالعه عمیق تر و تحلیلی تر در باره موضوع های مطرح
- ✓ مشورت با استادان و سایر دانشجویان آگاه و منتقد در مورد موضوع های قابل قبول و مطرح
- ✓ توجه به علاقه و یا تجربه استاد مربوطه به موضوع پیشنهادی

مرحله دوم: بررسی و تحلیل مقوله ها و نکات مورد توجه در انتخاب موضوع

- ✓ علاقمند بودن به موضوع
- ✓ نو بودن موضوع (تکراری و یا تقلیدی صرف نباشد)
- ✓ ارزشمند بودن موضوع:
- مطرح بودن در سطح سازمان، ملی یا منطقه ای یا جهانی
- منطقی بودن و نه فریبنده بودن
- ✓ کاربردی بودن (در مورد پژوهشهای غیربنیادی): امکان استفاده از نتایج در کوتاه مدت یا میان مدت (بتواند به یک نیاز مهم پاسخ دهد)

- ✓ مطرح بودن به منزله مسئله (امکان تعریف یک مسئله جدید مبتنی بر پیشینه پژوهش یا تجربیات حرفه ای و شخصی)
- ✓ امکان طرح و تعریف سؤال یا فرضیه بر اساس مسائل عملی یا نظری
 - سئوالهای مشخص، عینی و هدفمندی را بتوان طرح کرد
 - برای پاسخ به سئوالها، راه حل علمی و روش مناسب وجود داشته باشد
- ✓ امکان عملی اجرای پژوهش
 - انجام مراحل تحقیق با دشواری غیرعادی همراه نباشد
 - مراحل کار به لحاظ طول زمان مورد نظر (با توجه به مقررات دانشگاه مربوطه) قابل انجام باشد
 - مطالعات نظری و دستیابی به منابع برای مطالعه امکان پذیر باشد
 - نمونه معرف (نماینده) جامعه پژوهش قابل دسترس بوده و افراد مایل به همکاری باشد (مثلا به پرسشنامه ها در زمان مقرر پاسخ دهد یا در مصاحبه شرکت کند)
 - شیوه گردآوری اطلاعات (توزیع پرسشنامه و یا مصاحبه و یا راه های دیگر) در مدت زمان مشخص قابل انجام باشد
 - اطلاعات مورد نیاز قابل دسترس و گردآوری باشد
 - امکان انجام پژوهش، به لحاظ روش تحقیق (وجود یک یا چند روش برای آزمون کردن) وجود داشته باشد
- ✓ امکان ادامه پژوهشهای بیشتر در همان زمینه
 - پیشنهادهاى جدیدی را بتوان از دل پژوهش برای پژوهش های آتی مطرح کرد
- ✓ امکان استخراج و چاپ چند مقاله در آن زمینه (تولید دانش جدید)

مرحله سوم: تصمیم گیری کلی

- ✓ تدوین یک فهرست از موضوع های مناسب بر اساس توجه به معیارهای مرحله دوم
- ✓ بررسی مجدد تک تک موضوع ها با نگاه منطقی و واقع بینانه

- ✓ حذف برخی از موضوع ها که امکان انجام تحقیق و رسیدن به نتیجه مطلوب در آنها دشوار است
- ✓ انتخاب حداکثر دو یا سه موضوع مناسب برای تحقیق
- ✓ بررسی هر یک از موضوع ها به لحاظ وجود منابع اطلاعاتی و وجود افراد صاحب نظر یا استادان راهنما (موضوع در حوزه توجه به تخصص و علاقه حداقل یکی از آنها باشد)
- ✓ مشورت با یک یا دو استاد در باره موضوع های پیشنهادی و مسائل مرتبط با آنها
- ✓ گرفتن تأیید اولیه از یک یا دو صاحب نظر در مورد مناسب بودن یکی از موضوع ها

مرحله چهارم: محدود کردن دامنه موضوع

- ✓ مطالعه متون علمی برای پی بردن به فضاهای خالی برای تحقیق در آن موضوع
- ✓ بیان موضوع محدود شده در قالب عبارت (عنوان تحقیق)
- ✓ مشورت مجدد با استادان مربوطه در مورد موضوع محدود شده
- ✓ تأیید موضوع نهایی پس از انجام اصلاحات لازم در عنوان
- ✓ مطالعه مجدد متون علمی برای یافتن و تدوین مسئله پژوهش
- ✓ نوشتن سئوالها و یا فرضیه های مناسب برای تحقیق
- ✓ مشورت با استادان مربوطه و تأیید مسئله ها و یا فرضیه ها

مرحله پنجم: انجام سایر گامهای پژوهش که در طرح پیشنهادی (proposal) مشخص می شود:

- ✓ مشخص کردن روش تحقیق
- ✓ مشخص کردن جامعه پژوهش
- ✓ مشخص کردن شیوه نمونه گیری
- ✓ مشخص کردن ابزار گردآوری اطلاعات
- ✓ اجرای مراحل عملی کار
- ✓ تدوین گزارش تحقیق